Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

14. října 2021 *

„Kasační opravný prostředek – Veřejná služba – Disciplinární řízení – Služební řád úředníků Evropské unie – Článek 3 příloha IX – Rozhodnutí Komise C(2004) 1588, kterým se stanoví obecná prováděcí ustanovení upravující vedení správních vyšetřování a disciplinárních řízení – Článek 4 odst. 4 – Správní vyšetřování – Výslech dotyčného úředníka – Zmocnění k provedení tohoto výslechu udělené Úřadu Komise pro vyšetřování a disciplinární opatření (IDOC) – Právo na obhajobu – Právo být vyslechnut“

Ve věci C-583/19 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 30. července 2019,

Belén Bernaldo de Quirós, s bydlištěm v Bruselu (Belgie), zastoupená M. Casado García-Hirschfeld, advokátkou,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž další účastnicí řízení je:

Evropská komise, zastoupená B. Monginem a A.-C. Simon, jako zmocněnci,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Arabadžev, předseda prvního senátu, vykonávající funkci předsedy druhého senátu, I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb a A. Kumin (zpravodaj), soudci,

generální advokát: P. Pikamäe,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: francouzština.

Rozsudek

1 Kasačním opravným prostředkem se Belén Bernaldo de Quirós domáhá zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 5. června 2019, Bernaldo de Quirós v. Komise (T-273/18, nezveřejněný, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2019:371), kterým Tribunál zamítl její žalobu znějící jednak na zrušení rozhodnutí Evropské komise ze dne 6. července 2017, kterým jí byla uložena důtka (dále jen „sporné rozhodnutí“), a v případě potřeby rozhodnutí ze dne 31. ledna 2018, kterým byla zamítnuta její stížnost podaná proti spornému rozhodnutí, a jednak na náhradu škody, která jí byla údajně způsobena těmito rozhodnutími.

Právní rámec

Služební řád úředníků Evropské unie

2 Článek 12 služebního řádu úředníků Evropské unie, ve znění použitelném na spor (dále jen „služební řád“), stanoví:

„Úředník se zdrží veškerého jednání nebo chování, které by mohlo nepříznivě ovlivnit jeho postavení.“

3 Článek 86 tohoto služebního řádu uvádí:

„1. Každému úředníkovi nebo bývalému úředníkovi, který úmyslně nebo z nedbalosti poruší povinnosti stanovené tímto služebním řádem, mohou být uložena disciplinární opatření.

2. Získá-li orgán oprávněný ke jmenování nebo OLAF důkazy o porušení ve smyslu odstavce 1, mohou zahájit správní vyšetřování, aby zjistily, zda k uvedenému porušení skutečně došlo.

3. Disciplinární pravidla, postupy a opatření, jakož i pravidla a postupy týkající se správního vyšetřování jsou stanoveny v příloze IX.“

4 Článek 1 odst. 1 přílohy IX služebního řádu uvádí:

„Kdykoli se správním vyšetřováním prokáže možnost osobní účasti úředníka, bude uvedená osoba urychleně informována, pokud tím nebude narušen další průběh vyšetřování. V žádném případě nesmějí být po skončení vyšetřování vyvozeny závěry poukazující jmenovitě na konkrétního úředníka, aniž by mu byla dána příležitost vyjádřit připomínky ke skutečnostem, které se jeho osoby týkají. V závěrech budou tyto připomínky zmíněny.“

5 Článek 2 této přílohy uvádí:

„1. Pravidla stanovená v článku 1 této přílohy se s nezbytnými úpravami použijí pro jiná správní vyšetřování vedená orgánem oprávněným ke jmenování.

2. Orgán oprávněný ke jmenování uvědomí dotčenou osobou o skončení vyšetřování a seznámí ji se závěry vyšetřovací zprávy, jakož i, na základě žádosti a s výhradou ochrany oprávněných zájmů třetích stran, se všemi dokumenty, které přímo souvisejí s obviněními, která byla proti dotčené osobě vznesena.

3. Orgány oprávněné ke jmenování v rámci příslušných orgánů přijmou v souladu s článkem 110 služebního řádu obecná prováděcí ustanovení k tomuto článku.“

6 Článek 3 uvedené přílohy stanoví:

„Na základě vyšetřovací zprávy může orgán oprávněný ke jmenování poté, co dotčeného úředníka seznámil se všemi důkazy ve spisech a vyslechl jeho připomínky:

a) rozhodnout, že proti úředníkovi neexistují žádné usvědčující důkazy, o čemž bude úředník písemně informován nebo

b) rozhodnout, že i v případě, že došlo nebo pravděpodobně došlo k porušení služebních povinností, nebude učiněno žádné disciplinární opatření, a případně udělit úředníkovi napomenutí nebo

c) v případě porušení služebních povinností ve smyslu článku 86 služebního řádu:
   i) rozhodnout o zahájení disciplinárního řízení stanoveného v oddíle 4 této přílohy nebo
   ii) rozhodnout o zahájení disciplinárního řízení před disciplinární komisí.“

7 Článek 22 odst. 1 téže přílohy uvádí:

„Po vyslechnutí úředníka učiní orgán oprávněný ke jmenování podle článků 9 a 10 této přílohy rozhodnutí do dvou měsíců ode dne přijetí stanoviska komise. Rozhodnutí musí být řádně odůvodněno.“

OPU z roku 2004

8 Na základě čl. 2 odst. 3 přílohy IX služebního řádu přijala Komise dne 28. dubna 2004 rozhodnutí C(2004) 1588, kterým se stanoví obecná prováděcí ustanovení upravující vedení správních vyšetřování a disciplinárních řízení a které bylo zveřejněno v *Informations administratives* (Administrativní sdělení) č. 86-2004 ze dne 30. června 2004 (dále jen „OPU z roku 2004“).

9 Článek 2 odst. 1 a 3 OPU z roku 2004, který se týká pravomocí a funkcí Úřadu Komise pro vyšetřování a disciplinární opatření (IDOC), stanoví:

„1. IDOC provádí správní vyšetřování. Pro účely těchto ustanovení se ‚správním vyšetřováním‘ rozumí jakékoli jednání vedené zmocněným úředníkem, jehož cílem je zjištění skutkového stavu a případně určení, zda byly porušeny povinnosti, kterým podléhají úředníci Komise. […]

3. IDOC vede disciplinární řízení pro orgán oprávněný ke jmenování.“

10 Článek 3 OPU z roku 2004, nadepsaný „Podmínky výkonu pravomocí v oblasti správního vyšetřování“, uvádí:

„1. Ředitel a ostatní členové IDOC vykonávají své pravomoci v oblasti správního vyšetřování nezávislým způsobem. Při výkonu těchto pravomocí tudíž nevyžadují ani nepřijímají pokyny. Jsou oprávněni opatřit si dokumenty, požádat jakoukoli osobu, na kterou se vztahuje služební řád, o poskytnutí informací a provádět kontroly na místě.

2. Správní vyšetřování se provádí důkladně, a to v neprospěch i prospěch dotčené osoby, a po dobu přiměřenou okolnostem a složitosti případu.

3. IDOC může být poskytnuta pomoc od jiných úředníků nebo specializovaných oddělení.“

11 Článek 4 OPU z roku 2004, nadepsaný „Zahájení a průběh správního vyšetřování“, uvádí:

„1. Správní vyšetřování je zahájeno buď z vlastního podnětu, nebo na žádost generálního ředitele a vedoucího oddělení generálním ředitelem pro personál a administrativu po dohodě s generálním tajemníkem.

[…]

3. V rozhodnutí o zahájení správního vyšetřování je ředitel IDOC nebo jiný úředník určen [jako osoba] odpovědná za vyšetřování, je vymezen předmět a rozsah vyšetřování a úředníci, kteří jsou tím pověřeni, jsou vyzváni k určení odpovědnosti v dané věci na základě skutečností a konkrétních okolností, či dokonce případně s ohledem na individuální odpovědnost úředníků dotčených [vyšetřováním].

4. Kdykoli se správním vyšetřováním prokáže možnost osobní účasti úředníka, bude uvedená osoba urychleně informována, pokud tím nebude narušen další průběh vyšetřování. V žádném případě nesmějí být po skončení vyšetřování vyvozeny závěry poukazující jmenovitě na konkrétního úředníka, aniž by mu byla dána příležitost vyjádřit stanovisko ke všem skutečnostem, které se jeho osoby týkají. V závěrech bude toto stanovisko zmíněno. […]

5. IDOC předloží vyšetřovací zprávu [g]enerálnímu řediteli pro personál a administrativu […]. Tato zpráva uvádí skutkový stav a dotčené okolnosti; tato zpráva stanoví, zda byly dodrženy pravidla a postupy použitelné na danou situaci a stanoví případnou osobní odpovědnost s ohledem na přitěžující nebo polehčující okolnosti. Kopie všech relevantních písemností a zápisů z výslechů jsou připojeny ke zprávě.

6. [G]enerální ředitel pro personál a administrativu uvědomí [dotčeného úředníka] o skončení vyšetřování a seznámí jej se závěry vyšetřovací zprávy a na základě žádosti se všemi dokumenty, které přímo souvisejí s obviněními, která byla proti dotčené osobě vznesena, s výhradou ochrany oprávněných zájmů třetích stran.

7. Generální ředitel pro personál a administrativu může poté, co obdržel vyšetřovací zprávu OLAF, v případě potřeby buď požádat OLAF o doplnění zprávy, nebo rozhodnout, že sám zahájí správní vyšetřování, nebo zahájit rovnou disciplinární řízení, nebo také věc ukončit bez uložení disciplinárního opatření.“

12 Článek 5 OPU z roku 2004, nadepsaný „Vyslechnutí podle článku 3 přílohy IX služebního řádu“, uvádí:

„1. Úředník, který byl vyslechnut na základě článku 3 přílohy IX služebního řádu, podepíše zápis ze svého výslechu nebo zašle své komentáře anebo poznámky ve lhůtě 15 [kalendářních] dní od jeho obdržení. Při neexistenci jakékoli reakce v této lhůtě je zápis považován za schválený, s výjimkou případů vyšší moci.

2. Pokud orgán oprávněný ke jmenování nebo osoba, kterou za tímto účelem zmocnil, musí vést pohovory s určitými osobami po výslechu uvedeném v článku 3 přílohy IX služebního řádu, obdrží dotyčný úředník na základě žádosti kopii podepsaných zápisů z pohovorů pod podmínkou, že skutečnosti, které jsou v těchto zápisech uvedeny, přímo souvisejí s předběžnými obviněními vznesenými vůči úředníkovi.“

Skutečnosti předcházející sporu

13 Skutečnosti předcházející sporu, které jsou uvedeny v bodech 1 až 13 napadeného rozsudku, lze pro potřeby tohoto řízení shrnout následovně.

14 Navrhovatelka Bernaldo de Quirós byla dne 1. ledna 1987 přijata jako úřednice Komise. Nejprve byla vedoucí oddělení „Mnohojazyčnost“ a poté se dne 1. ledna 2013 stala vedoucí „Oddělení pro stáže“, které bylo nově vytvořeno a přiřazeno k ředitelství pro „Mládež a sport“ generálního ředitelství (GŘ) „Vzdělání a kultura“, které se nyní nazývá „Vzdělání, mládež, sport a kultura“.

15 Dne 6. února 2014 podalo pět referentů pro přijímání stážistů, kteří pracovali v oddělení navrhovatelky, proti posledně uvedené stížnost. Vytýkali jí zejména nepřijatelné chování vůči spolupracovníkům oddělení a nesrovnalosti při výběru stážistů Komise.

16 Dne 26. března 2014 orgán Komise oprávněný ke jmenování zmocnil IDOC k vedení správního vyšetřování týkajícího se navrhovatelky. Zmocnění udělené IDOC znělo následovně:

„Cílem tohoto vyšetřování je určit, v jakém rozsahu se [navrhovatelka] chovala vůči některým členům svého oddělení nepřiměřeně a nedodržela postupy výběru stážistů Komise.“

17 Dne 22. června 2015 předal IDOC svou vyšetřovací zprávu orgánu oprávněnému ke jmenování na základě článku 2 přílohy IX služebního řádu. V této zprávě IDOC dospěl k závěru, že se jeví, že se navrhovatelka mohla dopustit porušení svých statutárních povinností. Zejména se IDOC zaprvé domníval, že „se jeví, že chování [navrhovatelky] vůči [zástupkyni vedoucí oddělení] paní B. v období od 1. ledna 2013 do 31. května 2013 vykazuje všechny znaky psychického obtěžování“, zadruhé že „chování [navrhovatelky] vůči paní C. během schůze oddělení konané dne 22. dubna 2013 může představovat nepřiměřené chování ve smyslu článku 12 služebního řádu“ a zatřetí že „[navrhovatelka] změnila systém výběru uchazečů o stáž způsobem, který neumožňuje zaručit rovné a transparentní zacházení se všemi uchazeči a [který] mohl být vnímán tak, že upřednostňuje některé uchazeče na úkor ostatních. Vzhledem k funkcím a odpovědnostem [navrhovatelky] by její iniciativa mohla být považována za porušení článku 21 služebního řádu“.

18 S ohledem na vyšetřovací zprávu IDOC generální ředitel GŘ „Lidské zdroje a bezpečnost“ rozhodl také 22. června 2015 o zmocnění IDOC pro účely vyslechnutí navrhovatelky podle článku 3 přílohy IX služebního řádu. Dopisem ze dne 12. srpna 2015 právní zástupci navrhovatelky napadli toto rozhodnutí orgánu oprávněného ke jmenování o přenesení pravomocí k vedení tohoto výslechu na IDOC. Dne 9. září 2015 orgán oprávněný ke jmenování navrhovatelce potvrdil, že její výslech provedou dva členové IDOC, a odpověděl jí, že podle stálé a zavedené praxe může udělit IDOC svolení, aby namísto něj provedl výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu, jelikož IDOC mu následně předá zápis z výslechu, aby rozhodl o dalším postupu ve věci. Dopisem ze dne 16. září 2015 podali právní zástupci navrhovatelky k orgánu oprávněnému ke jmenování písemné připomínky k výslechu, ve kterých zopakovali svou námitku. Dne 23. září 2015 byla navrhovatelka vyslechnuta IDOC za přítomnosti svých právních zástupců.

19 Dne 6. října 2015 IDOC informoval navrhovatelku, že se rozhodl vyhovět jejím žádostem o výslech dalších svědků, a vyslechl čtyři osoby, které byly v rozhodné době členy „Oddělení pro stáže“. Zápisy z těchto výslechů byly dne 23. října 2015 zaslány navrhovatelce k případným připomínkám. Její právní zástupce zaslal připomínky dopisem ze dne 5. listopadu 2015.

20 Dne 22. prosince 2015 orgán oprávněný ke jmenování rozhodl o zahájení disciplinárního řízení vůči navrhovatelce před disciplinární komisí s ohledem na zápis z jejího výslechu na základě článku 3 přílohy IX služebního řádu a k němu přiložené dokumenty.

21 V rámci disciplinárního řízení před disciplinární komisí právní zástupci navrhovatelky předložili této komisi písemná vyjádření a navrhovatelka byla touto komisí vyslechnuta dne 5. října 2016. Disciplinární komise vydala odůvodněné stanovisko dne 26. ledna 2017. V tomto stanovisku dospěla disciplinární komise k závěru, že navrhovatelka nepříznivě ovlivnila své postavení ve smyslu článku 12 služebního řádu. Tato komise však měla za to, že není vhodné navrhnout uložení disciplinárního opatření pouze na základě konstatování – dle jejího názoru koneckonců omezeného – nepříznivého ovlivnění postavení a za těchto podmínek navrhla, aby nebylo navrhovatelce uloženo disciplinární opatření.

22 Tripartitní orgán oprávněný ke jmenování, složený z panelu tří generálních ředitelů Komise, po výslechu navrhovatelky dne 6. července 2017 rozhodl o přijetí sporného rozhodnutí.

23 Navrhovatelka podala proti tomuto rozhodnutí stížnost na základě čl. 90 odst. 2 služebního řádu, kterou orgán oprávněný ke jmenování zamítl rozhodnutím ze dne 31. ledna 2018.

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

24 Návrhem došlým soudní kanceláři Tribunálu dne 30. dubna 2018 podala navrhovatelka žalobu znějící jednak na zrušení sporného rozhodnutí a v případě potřeby rozhodnutí o zamítnutí stížnosti, kterou podala proti tomuto spornému rozhodnutí, a jednak na náhradu škodu, kterou údajně utrpěla v důsledku těchto rozhodnutí.

25 Na podporu svých návrhových žádání znějících na zrušení navrhovatelka uplatnila čtyři žalobní důvody, z nichž první vycházel z porušení zmocnění uděleného IDOC, druhý z uplatnění článku 3 přílohy IX služebního řádu v rozporu se zásadou dodržování práva na obhajobu, třetí z porušení zásady rovnosti zbraní při výslechu uvedeném v článku 22 přílohy IX služebního řádu a čtvrtý z porušení zásady proporcionality, ze skutkového omylu a zjevně nesprávného posouzení, pokud jde o disciplinární sankci důtky.

26 Tribunál v napadeném rozsudku žalobu v plném rozsahu zamítl jako neopodstatněnou.

Návrhová žádání účastnic řízení

27 Navrhovatelka navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zrušil napadený rozsudek,

– vyhověl návrhovým žádáním předloženým v prvním stupni a

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení, včetně nákladů řízení před Tribunálem.

28 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zamítl kasační opravný prostředek a

– uložil navrhovatelce náhradu nákladů řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

29 Na podporu kasačního opravného prostředku uplatňuje navrhovatelka jediný důvod vycházející z toho, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že článek 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, vykládané ve světle zásady dodržování práva na obhajobu, zejména práva být vyslechnut zaručeného v čl. 41 odst. 2 písm. a) Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), nebrání tomu, aby orgán oprávněný ke jmenování zmocnil IDOC k provedení výslechu podle tohoto článku 3. Tento důvod kasačního opravného prostředku má dvě části.

30 V první části navrhovatelka tvrdí, že Tribunál porušil článek 3 přílohy IX služebního řádu a články 4 a 5 OPU z roku 2004, vykládané ve světle čl. 41 odst. 2 písm. a) Listiny. Ve druhé části navrhovatelka uvádí, že se Tribunál dopustil zkreslení skutkového stavu.

K první části

Argumentace účastnic řízení

31 Na prvním místě navrhovatelka tvrdí, že Tribunál v bodech 81 a 82 napadeného rozsudku nesprávně vyložil článek 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, když měl za to, že tato ustanovení nevyžadují, aby se výslech uvedený v tomto článku 3 uskutečnil před orgánem oprávněným ke jmenování. Podle navrhovatelky z uvedených ustanovení výslovně vyplývá, že tento orgán má povinnost osobně vyslechnout dotčeného úředníka před tím, než případně rozhodne o zahájení disciplinárního řízení.

32 Podle navrhovatelky má taková formální náležitost podstatnou povahu ve smyslu čl. 263 druhého pododstavce SFEU, jelikož dotčený úředník musí být vyslechnut orgánem pověřeným případným zahájením disciplinárního vyšetřování. Navrhovatelka v tomto ohledu uvádí, že zpráva předložená orgánem oprávněným ke jmenování disciplinární komisi, přijatá po tomto výslechu, má pouze zjistit skutkový stav, a to zejména s ohledem na výsledky uvedeného výslechu.

33 Na druhém místě navrhovatelka tvrdí, že odůvodnění Tribunálu uvedené v bodech 81 a 82 napadeného rozsudku je stiženo zjevně nesprávným posouzením v rozsahu, v němž Tribunál neprávem odůvodnil porušení ustanovení služebního řádu, a sice článku 3 přílohy IX služebního řádu, interními pravidly, tedy OPU z roku 2004. Posledně uvedené předpisy mají podle navrhovatelky nižší právní sílu než služební řád, a v důsledku toho nemohou legálně stanovit pravidla, která se odchylují od ustanovení s vyšší právní sílou, jako jsou obecné právní zásady nebo ustanovení služebního řádu.

34 Na třetím místě navrhovatelka tvrdí, že odůvodnění Tribunálu uvedené v bodech 81 a 82 napadeného rozsudku je rozporuplné. Zatímco totiž Tribunál v bodě 81 připustil, že podle článku 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004 povinnost orgánu

oprávněného ke jmenování vyslechnout dotyčného úředníka znamená, že tento orgán získá stanovisko tohoto úředníka ke všem dotčeným skutkovým okolnostem před tím, než případně na základě vyšetřovací zprávy zahájí disciplinární řízení, v bodě 82 uvedl, že tato ustanovení nevyžadují, aby se výslech uvedený v tomto článku 3 uskutečnil před orgánem oprávněným ke jmenování.

35 Na čtvrtém místě má navrhovatelka za to, že Tribunál v týchž bodech 81 a 82 napadeného rozsudku porušil rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 1968, Van Eick v. Komise (35/67, EU:C:1968:39). Z uvedeného rozsudku podle navrhovatelky vyplývá, že povinný výslech dotčené osoby orgánem oprávněným ke jmenování, jak je uveden v článku 3 přílohy IX služebního řádu, představuje v případě disciplinárního řízení striktní právní pravidlo. Navrhovatelka je tudíž toho názoru, že na základě uvedeného rozsudku je třeba vykládat článek 3 přílohy IX tak, že ukládá orgánu oprávněnému ke jmenování povinnost, aby sám provedl výslech dotyčného úředníka před případným zahájením disciplinárního řízení.

36 Na pátém místě navrhovatelka tvrdí, že Tribunál v bodě 84 napadeného rozsudku nesprávně vyložil čl. 5 odst. 2 OPU z roku 2004, když rozhodl, že toto ustanovení opravňuje orgán oprávněný ke jmenování „zmocnit osobu, v projednávaném případě IDOC, k provedení výslechu určitých osob, včetně dotčené osoby, pokud jde o výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu“. Uvedené ustanovení totiž podle navrhovatelky stanoví možnost takového přenesení pravomocí pouze „po výslechu“ dotyčného úředníka a pouze za účelem výslechu svědků.

37 Každopádně IDOC není podle navrhovatelky „osobou“, jak neprávem uvedl Tribunál v daném bodě, ale orgánem, který je na základě zmocnění uděleného orgánem oprávněným ke jmenování pověřen tím, aby nestranně a nezávisle provedl správní vyšetřování a po jeho skončení vydal doporučení pro orgán oprávněný ke jmenování.

38 Na šestém a posledním místě navrhovatelka Tribunálu vytýká, že tím, že potvrdil, že orgán oprávněný ke jmenování má možnost zmocnit IDOC za účelem provedení výslechu uvedeného v článku 3 přílohy IX služebního řádu, porušil v bodech 89 a 90 napadeného rozsudku zásadu dodržování práva na obhajobu, jehož součástí jsou zejména právo být vyslechnut a zásada kontradiktornosti. Podle navrhovatelky Tribunál zejména neprávem rozhodl, že dotyčný úředník může platně prostřednictvím IDOC sdělit orgánu oprávněnému ke jmenování své připomínky ke všem skutečnostem ve spisu před tím, že orgán oprávněný ke jmenování přijme rozhodnutí podle článku 3 přílohy IX služebního řádu. Tento výslech totiž nemůže být podle navrhovatelky veden orgánem, který již vypracoval vyšetřovací zprávu obsahující návrh na založení odpovědnosti tohoto úředníka a který za tímto účelem shromáždil svědectví, zejména svědectví uvedeného úředníka. Mimoto podle navrhovatelky právo být vyslechnut znamená, že dotyčná osoba má možnost ovlivnit rozhodovací proces tím, že uplatní své připomínky před orgánem oprávněným ke jmenování.

39 Podle Komise musí být argumentace navrhovatelky zamítnuta jako neopodstatněná.

Závěry Soudního dvora

40 Pokud jde na prvním místě o argumentaci navrhovatelky, že Tribunál v bodech 81 a 82 napadeného rozsudku porušil článek 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, je třeba zaprvé připomenout, že první ustanovení stanoví, že „[n]a základě vyšetřovací zprávy může orgán oprávněný ke jmenování poté, co dotčeného úředníka seznámil se

všemi důkazy ve spisech a vyslechl jeho připomínky“, mimo jiné rozhodnout o zahájení disciplinárního řízení. Druhé ustanovení uvádí, že „[k]dykoli se správním vyšetřováním prokáže možnost osobní účasti úředníka, bude uvedená osoba urychleně informována, pokud tím nebude narušen další průběh vyšetřování“, že „[v] žádném případě nesmějí být po skončení vyšetřování vyvozeny závěry poukazující jmenovitě na konkrétního úředníka, aniž by mu byla dána příležitost vyjádřit připomínky ke skutečnostem, které se jeho osoby týkají“, a že „[v] závěrech budou tyto připomínky zmíněny“.

41 Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelka, ze znění těchto ustanovení nevyplývá, že orgánu oprávněnému ke jmenování přísluší, aby „osobně“ vyslechl dotyčného úředníka před případným rozhodnutím o zahájení disciplinárního řízení.

42 Zadruhé z kontextu, do kterého spadá článek 3 přílohy IX služebního řádu, vyplývá, že toto ustanovení provádí zásadu uvedenou v čl. 1 odst. 1 této přílohy, který se vztahuje na správní vyšetřování prováděná orgánem oprávněným ke jmenování na základě čl. 2 odst. 1 uvedené přílohy a jehož znění je v podstatě převzato v čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, podle kterého nesmějí být po skončení vyšetřování vyvozeny závěry poukazující jmenovitě na konkrétního úředníka, aniž by mu byla dána příležitost vyjádřit připomínky ke skutečnostem, které se jeho osoby týkají.

43 Z toho plyne, že povinnost vyslechnout dotyčného úředníka, která je stanovena v článku 3 přílohy IX služebního řádu a v čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, má tomuto úředníkovi umožnit vyjádřit užitečně stanovisko ke zjištění skutečností během správního vyšetřování před tím, než orgán oprávněný ke jmenování přijme na základě vyšetřovací zprávy rozhodnutí o případném zahájení disciplinárního řízení.

44 Tohoto cíle může být přitom dosaženo rovněž tehdy, pokud je dotyčný úředník vyslechnut IDOC, kterého orgán oprávněný ke jmenování za tímto účelem zmocnil, a nikoli přímo orgánem oprávněným ke jmenování.

45 V tomto ohledu je třeba připomenout, jak učinil Tribunál v bodě 85 napadeného rozsudku, že podle čl. 2 odst. 1 a 3 OPU z roku 2004 provádí IDOC správní vyšetřování za účelem zjištění skutečností a vede disciplinární řízení pro orgán oprávněný ke jmenování. Přitom právě v rámci tohoto úkolu spočívajícího v poskytování pomoci orgánu oprávněnému ke jmenování, který OPU z roku 2004 svěřila IDOC, může být posledně uvedený zmocněn ze strany orgánu oprávněného ke jmenování k tomu, aby jeho jménem a na jeho účet provedl výslech podle článku 3 přílohy IX služebního řádu.

46 I když však IDOC může provést výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu v rámci vyšetřování skutečností, orgán oprávněný ke jmenování je povinen zohlednit připomínky uvedené dotyčným úředníkem během tohoto výslechu, aby mohl na základě vyšetřovací zprávy přijmout informované rozhodnutí ohledně případného zahájení disciplinárního řízení.

47 Jak totiž Tribunál uvedl v bodě 85 napadeného rozsudku, i když je IDOC orgánem oprávněným ke jmenování zmocněn k provedení uvedeného výslechu, nepřísluší mu rozhodnout o postupu následujícím po správním vyšetřování, které provedl, jelikož přijetí rozhodnutí o případném zahájení disciplinárního řízení po vyslechnutí dotyčného úředníka přísluší výlučně orgánu oprávněnému ke jmenování.

48 Z výše uvedených úvah vyplývá, že článek 3 přílohy IX služebního řádu, ve spojení s čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby úředník dotčený správním vyšetřováním byl vyslechnut nikoli přímo orgánem oprávněným ke jmenování, ale IDOC, který byl k tomu zmocněn. Argumentace navrhovatelky vycházející z toho, že výslech provedený orgánem oprávněným ke jmenování představuje podstatnou formální náležitost ve smyslu článku 263 SFEU, tedy postrádá právní základ.

49 Tribunál tedy tím, že v bodě 82 napadeného rozsudku rozhodl, že článek 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004 nevyžadují, aby se výslech uvedený v tomto článku 3 uskutečnil před orgánem oprávněným ke jmenování, tato ustanovení neporušil.

50 Na druhém místě nelze mít za to, že body 81 a 82 uvedeného rozsudku jsou stiženy rozporným odůvodněním. Jak totiž vyplývá z bodu 46 tohoto rozsudku, i když IDOC může provést výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu, orgán oprávněný ke jmenování musí v každém případě zohlednit připomínky dotčené osoby před tím, než na základě vyšetřovací zprávy přijme rozhodnutí o případném zahájení disciplinárního řízení.

51 Na třetím místě musí být argumentace navrhovatelky, podle které Tribunál neprávem odůvodnil porušení ustanovení služebního řádu interními pravidly odchylujícími se od tohoto ustanovení, zamítnuta jako neopodstatněná. Postačuje totiž uvést, že z úvah uvedených v bodech 41 až 48 tohoto rozsudku vyplývá, že čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004 nepředstavuje odchylku od článku 3 přílohy IX služebního řádu.

52 Pokud jde na čtvrtém místě o argumentaci navrhovatelky, podle které je způsob, jakým Tribunál v bodech 81 a 82 napadeného rozsudku vyložil článek 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004, v rozporu s judikaturou vyplývající z rozsudku ze dne 11. července 1968, Van Eick v. Komise (35/67, EU:C:1968:39), je třeba připomenout, že v uvedeném rozsudku měl Soudní dvůr za to, že povinnost vyslechnout úředníka v rámci disciplinárního řízení, stanovená v čl. 7 třetím pododstavci přílohy IX služebního řádu v tehdy platném znění (dále jen „dřívější služební řád“), představuje striktní právní pravidlo, které je třeba v zásadě vykládat tak, že tomuto subjektu ukládá povinnost, aby sám dotčenou osobu vyslechl.

53 Soudní dvůr v daném rozsudku rovněž upřesnil, že pouze při dodržení této zásady a za podmínek zajišťujících ochranu práv dotčených osob může orgán oprávněný ke jmenování z důvodů řádného fungování služeb svěřit úkol vyslechnout dotyčného úředníka jednomu nebo více svým členům.

54 Je přitom třeba uvést, že čl. 7 třetí pododstavec přílohy IX dřívějšího služebního řádu odpovídá článku 22 přílohy IX služebního řádu, a nikoli článku 3 posledně uvedené přílohy.

55 Dále je třeba uvést, že z rozsudku ze dne 11. července 1968, Van Eick v. Komise (35/67, EU:C:1968:39), vyplývá, že Soudní dvůr dospěl k závěru, že čl. 7 třetí pododstavec přílohy IX dřívějšího služebního řádu má striktní povahu zejména z důvodu závažnosti sankcí, k nimž může vést disciplinární řízení uvedené v této příloze.

56 V tomto ohledu je třeba připomenout, že disciplinární řízení má dvě odlišné fáze, kdy první sestává ze správního vyšetřování vedeného v neprospěch a ve prospěch, které je zahájeno rozhodnutím orgánu oprávněného ke jmenování a po vyslechnutí dotyčné osoby ohledně skutečností, které jsou jí vytýkány, ukončeno vyšetřovací zprávou, a druhá sestává z disciplinárního řízení v pravém slova smyslu, které zahajuje orgán oprávněný ke jmenování na

základě uvedené vyšetřovací zprávy a které předpokládá, že úředník bude vyslechnut před tím, než vůči němu bude přijata sankce (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 22. ledna 2019, Kerstens v. Komise, C-577/18 P, nezveřejněné, EU:C:2019:129, bod 26).

57 Jak Tribunál uvedl v bodě 81 napadeného rozsudku, výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu spadá do první z těchto fází, která se týká zjišťování skutečností pro účely případného zahájení druhé fáze, tedy disciplinární fáze v pravém slova smyslu.

58 Na rozdíl od disciplinární fáze v pravém slova smyslu, která zahrnuje zejména výslech uvedený v článku 22 této přílohy, přitom první fáze nevede k přijetí disciplinární sankce, ale k případnému rozhodnutí orgánu oprávněného ke jmenování zahájit uvedenou disciplinární fázi. Toto rozhodnutí navíc nepředjímá stanovisko, které orgán oprávněný ke jmenování zaujme na konci této druhé fáze.

59 Z výše uvedeného vyplývá, že judikatura vycházející z rozsudku ze dne 11. července 1968, Van Eick v. Komise (35/67, EU:C:1968:39), jak je uvedena v bodech 52 a 53 tohoto rozsudku, není použitelná na projednávaný případ, který se týká vyšetřovací fáze disciplinárního řízení. Argumentace navrhovatelky, že Tribunál porušil uvedenou judikaturu, musí být tudíž zamítnuta jako neopodstatněná.

60 Pokud jde na pátém místě o argumentaci navrhovatelky, že Tribunál tím, že potvrdil možnost orgánu oprávněného ke jmenování zmocnit IDOC pro účely provedení výslechu uvedeného v článku 3 přílohy IX služebního řádu, porušil v bodech 89 a 90 napadeného rozsudku zásadu dodržování práva na obhajobu, zejména právo být vyslechnut a zásadu kontradiktornosti, je třeba připomenout, jak Tribunál učinil v bodě 77 napadeného rozsudku, že dodržování práva na obhajobu, jehož je právo být vyslechnut nedílnou součástí, představuje základní zásadu unijního práva, která se vztahuje na každou osobu a musí být zajištěna ve všech řízeních, která mohou vést k přijetí aktu nepříznivě zasahujícího do právního postavení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. června 2020, Komise v. RQ, C-831/18 P, EU:C:2020:481, bod 67 a citovaná judikatura).

61 Jak Tribunál uvedl v bodě 78 napadeného rozsudku, článek 41 Listiny, který zajišťuje právo na řádnou správu, v odst. 2 písm. a) první odrážce upřesňuje, že toto právo zahrnuje právo každého být vyslechnut před přijetím jemu určeného individuálního opatření, které by se jej mohlo nepříznivě dotknout.

62 Právo být vyslechnut tak zejména zaručuje každému možnost užitečným a účinným způsobem vyjádřit své stanovisko v průběhu správního řízení před přijetím každého rozhodnutí, které by se mohlo nepříznivě dotknout jeho zájmů (rozsudek ze dne 25. června 2020, HF v. Parlament, C-570/18 P, EU:C:2020:490, bod 58 a citovaná judikatura).

63 Mimoto je třeba mít za to, podobně jako Tribunál poznamenal v bodě 79 napadeného rozsudku, že dodržování práva na obhajobu, jehož logickým důsledkem je zásada kontradiktornosti, vyžaduje, aby úředník, vůči kterému unijní orgán zahájil správní řízení, mohl v průběhu tohoto řízení užitečně vyjádřit stanovisko k pravdivosti a relevanci skutkových zjištění, k tvrzeným okolnostem a k dokumentům, které tento orgán zamýšlí vůči němu použít na podporu svého tvrzení týkajícího se existence porušení ustanovení služebního řádu.

64 Z výše uvedeného vyplývá, že právo být vyslechnut sleduje dvojí cíl. Jednak slouží šetření věci a co nejpřesnějšímu a nejsprávnějšímu zjištění skutkových okolností a jednak umožňuje zajistit účinnou ochranu dotčené osoby (rozsudek ze dne 4. června 2020, ESVČ v. De Loecker, C-187/19 P, EU:C:2020:444, bod 69).

65 Ve světle těchto úvah je třeba ověřit, zda Tribunál porušil právo být vyslechnut a zásadu kontradiktornosti, když měl v bodě 89 napadeného rozsudku za to, že skutečnost, že dotčený výslech provedl IDOC, neznamená, že navrhovatelka nemohla před orgánem oprávněným ke jmenování užitečně vyjádřit stanovisko k pravdivosti a relevanci skutkových zjištění, k tvrzeným okolnostem a k dokumentům, které jsou součástí disciplinárního spisu, který se jí týká a o kterém byl orgán oprávněný ke jmenování povinen rozhodnout na základě článku 3 přílohy IX služebního řádu, a v bodě 90 uvedeného rozsudku za to, že navrhovatelka měla možnost se vyjádřit před přijetím rozhodnutí o zahájení disciplinárního řízení v souladu s tímto článkem 3.

66 V tomto ohledu je zaprvé nesporné, jak Tribunál konstatoval v bodě 89 napadeného rozsudku, že navrhovatelka měla spolu se svým právním zástupcem nejenom možnost předložit vyjádření a ujistit se o jejich správném přepisu v zápisu z dotčeného výslechu podle článku 5 OPU z roku 2004, ale také mohla zaslat připomínky k zápisu z jejího výslechu, aby seznámila orgán oprávněný je jmenování se svým stanoviskem v této věci. Zápisy z výslechů svědků, kteří byli vyslechnuti po navrhovatelce, jí byly rovněž předány, aby mohla sdělit své případné připomínky, což přesně učinila dopisem ze dne 5. listopadu 2015.

67 Mimoto je rovněž nesporné, jak Tribunál upřesnil v bodě 90 napadeného rozsudku, že navrhovatelka v dopisech ze dne 12. srpna a 16. září 2015 zaslala orgánu oprávněnému ke jmenování své písemné připomínky pro účely výslechu ze dne 23. září 2015, ve kterých zpochybnila zejména skutečnost, že orgán oprávněný ke jmenování zmocnil IDOC za účelem provedení tohoto výslechu, jakož i údajné nesrovnalosti, kterých se posledně uvedený dopustil při provádění vyšetřování.

68 Za těchto podmínek je nutno konstatovat, že navrhovatelka mohla v souladu s článkem 3 přílohy IX služebního řádu užitečným a účinným způsobem vyjádřit své stanovisko před přijetím rozhodnutí orgánu oprávněného ke jmenování zahájit disciplinární řízení.

69 Jak Tribunál uvedl v bodě 90 napadeného rozsudku, navrhovatelka tudíž nemůže tvrdit, že nemohla u IDOC uplatnit některé skutečnosti týkající se zejména údajných nesrovnalostí ve správním vyšetřování, které by mohla uplatnit u orgánu oprávněného ke jmenování.

70 Tribunálu proto nelze vytýkat, že v bodech 89 a 90 napadeného rozsudku porušil právo navrhovatelky na obhajobu, zejména její právo být vyslechnuta ve vyšetřovací fázi disciplinárního řízení.

71 Pokud jde na šestém místě o argumentaci navrhovatelky, že Tribunál v bodě 84 napadeného rozsudku nesprávně vyložil čl. 5 odst. 2 OPU z roku 2004, jelikož rozhodl, že z tohoto ustanovení vyplývá, že orgán oprávněný ke jmenování má „možnost zmocnit osobu, v projednávaném případě IDOC, aby provedla výslech určitých osob, včetně dotčené osoby, pokud jde o výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu“, je třeba připomenout, že tento čl. 5 odst. 2 uvádí, že „[p]okud orgán oprávněný ke jmenování nebo osoba, kterou za tímto účelem zmocnil, musí vést pohovory s určitými osobami po výslechu uvedeném v článku 3 přílohy IX služebního řádu,

obdrží dotyčný úředník na základě žádosti kopii podepsaných zápisů z pohovorů pod podmínkou, že skutečnosti, které jsou v těchto zápisech uvedeny, přímo souvisejí s předběžnými obviněními vznesenými vůči úředníkovi“.

72 Ze znění uvedeného čl. 5 odst. 2 tak vyplývá, že se toto ustanovení týká pouze pohovorů, které se případně konaly s jinými osobami než s úředníkem dotčeným disciplinárním řízením po výslechu uvedeném v článku 3 přílohy IX služebního řádu.

73 Z toho plyne, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 84 napadeného rozsudku rozhodl, že z čl. 5 odst. 2 OPU z roku 2004 vyplývá, že orgán oprávněný ke jmenování má možnost zmocnit IDOC „k provedení výslechu určitých osob, včetně dotčené osoby, pokud jde o výslech uvedený v článku 3 přílohy IX služebního řádu“.

74 Z judikatury Soudního dvora však vyplývá, že nesprávné právní posouzení, kterého se dopustil Tribunál, nemůže mít za následek neplatnost napadeného rozsudku, pokud je jeho výrok opodstatněný z jiných právních důvodů (rozsudek ze dne 17. prosince 2020, BP v. FRA, C-601/19 P, nezveřejněný, EU:C:2020:1048, bod 49 a citovaná judikatura).

75 Výrok napadeného rozsudku je přitom v rozsahu, v němž zamítá žalobu navrhovatelky, opodstatněný. Z bodu 48 tohoto rozsudku totiž zaprvé vyplývá, že Tribunál právem rozhodl, že článek 3 přílohy IX služebního řádu a čl. 4 odst. 4 OPU z roku 2004 nevyžadují, aby se výslech uvedený v tomto článku 3 konal před orgánem oprávněným ke jmenování. Zadruhé, jak vyplývá z bodů 65 až 70 tohoto rozsudku, se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že skutečnost, že výslech uvedený v daném článku 3 nebyl proveden samotným orgánem oprávněným ke jmenování, ale IDOC zmocněným za tímto účelem, nemohla porušit právo navrhovatelky na obhajobu, zejména její právo být vyslechnuta.

76 Z výše uvedeného vyplývá, že nesprávné právní posouzení, kterého se dopustil Tribunál, jak je konstatováno v bodě 73 tohoto rozsudku, nemůže způsobit neplatnost napadeného rozsudku, neboť jeho výrok je v části, v níž zamítl žalobu navrhovatelky, opodstatněný z jiných právních důvodů. Argumentace navrhovatelky, že Tribunál porušil čl. 5 odst. 2 OPU z roku 2004, musí být tudíž odmítnuta jako irelevantní.

77 První část jediného důvodu kasačního opravného prostředku musí být proto zamítnuta jako neopodstatněná.

K druhé části

Argumentace účastnic řízení

78 Navrhovatelka uvádí, že se Tribunál dopustil zkreslení skutkových okolností, když měl v bodě 91 napadeného rozsudku za to, že její tvrzení, že rozhodnutí přijaté na základě článku 3 přílohy IX služebního řádu by bylo odlišné, kdyby byla vyslechnuta přímo orgánem oprávněným ke jmenování, je v každém případě čistě hypotetické. Podle navrhovatelky by výslech před orgánem oprávněným ke jmenování mohl ovlivnit rozhodovací proces.

79 Komise navrhuje, aby byla tato argumentace odmítnuta jako neopodstatněná.

Závěry Soudního dvora

80 Pokud jde o druhou část jediného důvodu kasačního opravného prostředku, která vychází z toho, že se Tribunál v bodě 91 napadeného rozsudku dopustil zkreslení skutkových okolností, je třeba připomenout, že argumenty namířené proti odůvodnění rozhodnutí Tribunálu uvedenému jen pro úplnost nemohou zapříčinit zrušení tohoto rozhodnutí, a jsou tedy irelevantní (rozsudek ze dne 25. června 2020, Schneider v. EUIPO, C-116/19 P, nezveřejněný, EU:C:2020:501, bod 76 a citovaná judikatura).

81 Jak přitom vyplývá z použití výrazu „v každém případě“ v tomto bodě 91, tato druhá část se týká nadbytečného odůvodnění uvedeného Tribunálem. V uvedeném bodě 91 totiž Tribunál rozhodl, že k tomu, aby porušení práva na obhajobu zapříčinilo zrušení rozhodnutí přijatého orgánem oprávněným ke jmenování na základě článku 3 přílohy IX služebního řádu, je nezbytné, aby toto porušení mohlo mít dopad na obsah tohoto rozhodnutí, a poté měl za to, že navrhovatelka neprokázala, že kdyby byla vyslechnuta přímo orgánem oprávněným ke jmenování, mohla by uplatnit jiné skutečnosti, než jaké již byly posledně uvedenému předloženy, a že obsah rozhodnutí tohoto orgánu tak mohl být odlišný.

82 Tribunál tak v bodě 91 napadeného rozsudku rozhodl o důsledcích případného porušení práva na obhajobu. Tribunál byl přitom oprávněn, jak vyplývá z bodu 75 tohoto rozsudku, rozhodnout, že k takovému porušení v projednávané věci nedošlo. Za těchto musí být druhá část zamítnuta jako irelevantní.

83 Z výše uvedených úvah vyplývá, že jediný důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut jako zčásti neopodstatněný a zčásti irelevantní. Kasační opravný prostředek musí být tedy zamítnut v plném rozsahu.

K nákladům řízení

84 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě čl. 184 odst. 1 tohoto jednacího řádu, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a navrhovatelka neměla ve věci úspěch, je důvodné uložit posledně uvedené náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Belén Bernaldo de Quirós se ukládá náhrada nákladů řízení.

Podpisy.